

Фурман Ярослав Володимирович,
старший науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії з проблем
криміналістичного забезпечення та судової
експертології ННІ № 2 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, старший науковий
співробітник

**ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ
ЗАСОБІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬ
ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ
ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВИБУХОВИХ МАТЕРІАЛІВ
(ПРИСТРОІВ) У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Протидія кримінальним правопорушенням є одним із важливих напрямів діяльності держави. Тому на сучасному етапі органи державної влади і уряд України вимагають постійного вдосконалення роботи правоохоронних органів.

Протягом останніх років учені-криміналісти та співробітники органів правопорядку вказують на низький рівень оснащення органів правопорядку новими науково-технічними засобами та інноваційними продуктами [1]. За останні роки в Україні істотно збільшилась кількість злочинів, які вчиняються з допомогою вибухових матеріалів (пристроїв). Застосування вибухових матеріалів (пристроїв) відрізняється від інших протиправних дій особливою жорстокістю, направленістю проти життя людей, приватної та державної власності, об'єктів господарського значення. Вони спричиняють не лише матеріальні збитки, а й моральну і політичну шкоду суспільству, ускладнюють та дестабілізують оперативний стан в державі.

Статистичні показники злочинів, які вчинюються із застосуванням вибухових матеріалів (пристроїв), є невтішними: майже в кожній державі світу фіксується ріст даної категорії злочинів, збільшується число загиблих та постраждалих в результаті вибухів, особливо це стосується України, на території якої відбуваються активні бойові дії. Згідно зі статистичними даними Генеральної прокуратури України: в Україні спостерігається збільшення кількості тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчиняються з використанням зброї, бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв [2].

У криміналістиці науково-технічними засобами є «розроблені з орієнтацією на потреби слідчої, експертної, судової та оперативно-розшукової практики прилади, пристосування та матеріали, які використовуються для збирання, дослідження та використання доказів або створення умов, що ускладнюють вчинення злочинів» [3]. Такими

засобами є прилади, апаратура, обладнання, інструменти, матеріали, спеціалізовані комплекти техніко-криміналістичних засобів тощо.

Однак аналіз численних публікацій щодо використання науково-технічних засобів показав, що проблеми безпосереднього розроблення та впровадження науково-технічних засобів, що використовуються при розслідуванні злочинів, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів (пристроїв) не достатньо висвітлені в наукових публікаціях. У даних публікаціях вкрай рідко містяться докладні описи конкретних новітніх технічних засобів та інноваційних продуктів, методики їх практичного застосування. Також відсутній аналіз вірогідності появи помилок щодо використання приладів при вимірах окремих показників. Тобто науковці недостатню увагу приділяють експериментальній роботі та розробленню реальних інноваційних продуктів для їх використання у роботі вибухотехнічних підрозділів Національної поліції України.

Дослідження матеріалів 432 кримінальних проваджень дозволило виокремити низку проблем, що обумовили низький рівень використання науково-технічних засобів та інноваційних продуктів при провадженні слідчих (розшукових) дій. Так, установлено відсутність оновлення техніко-криміналістичних засобів; втрату професійного ядра співробітників слідчого апарату і оперативних підрозділів Національної поліції України; недостатність наявних тактичних засобів здійснення слідчої діяльності в сучасних умовах; складнощі у залученні спеціалістів різних експертних спеціальностей до участі у слідчих (розшукових) діях; наявність проблем взаємодії слідчого з обізнаними особами; недостатність інформації про розслідувану подію через переважаність слідчих і нестачу часу; недостатність надійних джерел отримання інформації; наявність протидії розслідуванню з боку зацікавлених осіб та ін.

Підвищення ефективності розслідування даної категорії кримінальних правопорушень неможливо без використання останніх досягнень науки і техніки, у зв'язку з цим особливого значення набуває розробка способів реалізації науково-технічних досягнень у протидії злочинності, розширення можливостей використання їх у процесі розслідування і запобіганні кримінальним правопорушенням. Нині значно зросли можливості науки і техніки, що є важливим резервом підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів. Сучасні науково-технічні досягнення розроблені та запатентовані Національною академією внутрішніх справ зумовили розвиток теоретичних та практичних основ використання науково-технічних засобів, розширили можливості кримінального судочинства щодо ефективного та всебічного судового розслідування кримінальних проваджень.

Так у 2018 році авторським колективом Національної академії внутрішніх справ (Ю.Ю. Орлов, К.С. Золотухін, В.К. Гончар, Я.В. Фурман, Ю.П. Приходько, Д.В. Дерігін), створено та

запатентовано «Пристрій пошуковий вибухотехнічний» [4; 5, с. 40], який призначений для огляду об'єктів у важкодоступних місцях, що складається з штанги, на якій змонтована ручка, оглядове дзеркало, яке відрізняється тим, що оглядовою частиною дзеркала служить чорна глянцева поверхня дзеркала, протилежна частина дзеркальна, кріплення дзеркала до штанги має згин.

Рис. Експериментальний зразок винаходу

Корисна модель відноситься до оборонної сфери, до області виявлення боєприпасів з натяжними або обривними датчиками.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що подолання існуючих проблем розроблення і впровадження науково-технічних засобів у практику протидії злочинності є можливим шляхом впровадження інновацій у навчальний процес всіх рівнів освіти та практичну діяльність органів і підрозділів Національної поліції України за умови системної державної підтримки, яка передбачає тісну співпрацю розробників і користувачів інноваційних продуктів та державне фінансування процесів розроблення і впровадження інновацій у практику протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : монографія / кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдеева та ін.; за заг. ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. Харків : Апостіль, 2017. 238 с.

2. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. С. 38.

4. Патент на корисну модель № 122401. Пристрій пошуковий вибухотехнічний / Ю. Ю. Орлов, К. С. Золотухін, В. К. Гончар, Я. В. Фурман, Ю. П. Приходько, Д. В. Дерігін; Нац. акад. внутр. справ. № 122401; заяв. від 13.06.2017 ; зареєстр. 10.01.2018.

5. Фурман Я. В., Юсупов В. В., Приходько Ю. П., І. М. Максимчук. Огляд науково-технічних засобів, що використовуються при розслідуванні злочинів, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів (пристроїв). Довідкове видання. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 64 с.

Хованова Діана Олексіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Крижановський О. М.,
старший викладач кафедри кримінального
права та кримінології Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Україна постійно перебуває у динаміці законодавчих змін, але залишається стала щодо положень, які відтворюють зміст концептуальних засад Конституції України [1, с. 1]. Відповідно до статті 41 Основного Закону «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю», будь-яке незаконне посягання на власність, карається відповідно до Кримінального кодексу України [2, с. 3]. Одним з розповсюджених злочинів проти власності є шахрайство, так за даними Генеральної прокуратури України в період з 2016 по 2020 роки загальна кількість зареєстрованих шахрайств складає 142 406 [3].

Технологічний прогрес і як наслідок впровадження банківських платіжних карток наштотували шахраїв на вдосконалення старих та ініціювання нових методів вчинення шахрайства, що призводить до збільшення кількості шахрайств у банківській сфері. За цих умов механізми протидії шахрайствам із використанням банківських платіжних карток потребують вдосконалення з урахуванням вимог сьогодення [4, с. 5]. Одним з найбільш поширених видів шахрайства у банківській сфері є фішинг (виловлювання на живця). Суть його полягає в тому, що шахрай, частіше за все, по телефону видає себе за працівника технічного відділу банку і, посилаючись на проблеми у інформаційній системі, що призвели до втрати даних, просить вказати реквізити карткового рахунку, а саме: CVV2/CVC2 та ПІНВ код